

FROLAND KOMMUNE
Frolandsveien 995
4820 FROLAND

Deres ref: 21/1572-7
Vår ref: 2021/196747
Dato: 09.11.2021
Org.nr: 985 399 077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

INNSPILL TIL VARSEL OM OPPSTART AV PLANARBEID OG FORSLAG TIL PLANPROGRAM – REVIDERING AV KOMMUNEPLANENS AREALDEL.

Vi viser til brev fra Froland kommune, datert 28.09.2021, deres referanse 21/1572-7, vedr. varsel om oppstart av planarbeid og forslag til planprogram ved revidering av kommuneplanens arealdel.

Mattilsynets innspill til oppstartsvarselet.

Mattilsynet er statlig sektormyndighet for områdene planter, fisk, dyr, mat og drikkevann.

Som høringsinstans til arealplaner har Mattilsynet i oppgave å bidra til at arealplanen ivaretar nasjonale og regionale interesser innenfor områdene:

- drikkevann
- plantehelse
- fiskehelse/fiskevelferd
- dyrehelse/dyrevelferd

Vi forventer derfor at de hensyn som er gitt i *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023 (vedtatt 14. mai 2019)* legges til grunn i arbeidet. Vi viser her til pkt. 2.3,

«.... Det er viktig at vannforekomster som benyttes til vannforsyning beskyttes mot forurensing slik at brukerkonflikter kan unngås og at befolkningen er sikret tilstrekkelige mengder helsemessig trygt drikkevann. Sikring av drikkevannskilder og areal til infrastruktur er en viktig del av kommunale planer .....».

Og videre til: *«Regjeringens forventninger ..... Fylkeskommunene og kommunene tar hensyn til og beskytter drikkevannskilder i sin planlegging, slik at behovet for rensing ved produksjon av drikkevann reduseres ....»*

Det samme gjelder *Nasjonale mål for vann og helse*, vedtatt av Regjeringen 22. mai 2014. Det bør framgå av planbeskrivelsen hvordan relevante nasjonale mål og forventninger blir ivarettet i planforslaget.

Mattilsynet forventer også at relevante krav i Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) og Forskrift om vannforsyning og drikkevann (drikkevannsforskriften), tas inn som bestemmelser i arealplanen. Vi forventer at det lages rekkefølgebestemmelser som sikrer etterlevelse og videreføring, inn i det øvrige planarbeidet i kommunen.

Kommunen skal i samsvar med Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven) kapittel 2 ta drikkevannshensyn når den utarbeider arealdelen av kommuneplanen og reguleringsplaner, samt når den gir tillatelser etter relevant regelverk. Kommunen skal om nødvendig ta initiativ til interkommunalt plansamarbeid for å ivareta drikkevannshensynet der vannforsyningssystemet ligger i flere kommuner, jf. drikkevannsforskriften § 26.

Vi forventer at drikkevannshensynet kommer tydelig fram i arealformålene, sammen med synlige hensynssoner og klare bestemmelser.

Kommunen skal i samarbeid med vannverkseieren vurdere behovet for restriksjoner for å beskytte råvannskilder, vanntilsigsområder og annen kritisk infrastruktur (eks. drikkevannsbasseng i fjell), og det må vurderes om det skal avsettes hensynssoner med tilhørende planbestemmelser etter §§ 11-7 og 11-8 i plan og bygningsloven, jf. drikkevannsforskriften § 26.

Arealformål, bestemmelser og hensynssoner

Mattilsynet forventer at følgende punkter blir ivaretatt i kommunens revidering av arealplanen:

Oversikt over drikkevannskilder.

Kommunen skal ha oversikt over både drikkevannskilder og avløpsanlegg, slik at alle kan få tilgang til helsemessig trygt og nok drikkevann. Drikkevannskildene må være synlig i plankartene sammen med hensynssoner og bestemmelser.

For hensynssone til drikkevannskildene skal det være relevante, og i tilstrekkelig grad konkrete bestemmelser om tiltak og aktiviteter som ikke tillates. I tillegg er det ønskelig at det tas inn en generell bestemmelse om at drikkevannshensyn skal være overordnet andre samfunnsinteresser.

Kartlegging og vurdering av vann og avløp.

Kommuneplanens arealdel (KPA) skal ha en helhetlig kartlegging og vurdering av vann og avløp (VA). Froland kommune har utarbeidet overordnet plan Vann og avløp, Hovedplan 2019-2040.

Her framkommer bl.a. at

- Rundt 3000 personer og ca. 80 næringsabonnenter, som står for ca. 10% av det totale vannforbruket er knyttet til kommunale vannforsyningssystem.
- Boligene utenfor kommunalt nett har for det meste private brønner og borehull som vannkilde.
- Forventet årlig befolkningsvekst er 1,5 % og at det antas at framtidig boligutvikling primært vil skje i områder med kommunal vannforsyning.
- Det nye fengselet på Blakstadheia industriområde vil være en stor bidragsyter til økt belastning på VA.
- Videre utvikling av Gullknapp flyplass og mulig kommunal overtakelse av ledningsnettene vil ha betydning for VA-kapasiteten.
- Vannverket er svært presset på kapasitet. Vanlig dagsforbruk pr. nå dekkes, men i perioder med intensiv hagevanning er underproduksjonen på ca. 120m³ i døgnet. Det må planlegges for økt kapasitet for vannforsyning i Froland kommune.
- Vannbehandlingsanlegget har en utdatert prosess. Blakstad vannverk har en del driftsproblemer. Prosessen er utfordrende og medfører variert vannkvalitet og for stort arbeidsbehov fra driftspersonellet. Når vannverket er så presset på kapasitet er vi svært sårbare for hendelser i anlegget.
- Det må planlegges og etableres fullverdig reservevannforsyning.

Mattilsynet vil i tillegg vise til:

- Drikkevannsforskriften stiller krav om at vannverkseieren skal ivareta god leveringssikkerhet. Det innebærer at vannverkene forventes å kunne forsyne abonnentene med trygt og nok drikkevann til enhver tid. Forventningen gjelder både under normal driftssituasjon og i situasjoner med svikt ordinær vannforsyning. Det innebærer at vannverkseier må ha tilrettelagt for raskt å kunne etablere alternativ vannforsyning dersom normal vannforsyning faller ut.

Vannverkseier forventes i tillegg å kunne levere tilstrekkelige mengder sanitær- og brannslukningsvann.

- Omkring 6000 personer er bosatt i kommunen. Kommunal vannforsyning leverer drikkevann til ca. 3000 av disse. Det vil si at omtrent halvparten av kommunenes innbyggere har privat vannforsyning. For å trygge vannforsyningen til den del av befolkningen som ikke er tilknyttet offentlig drikkevannsforsyning, er det viktig at hensynet til privat vannforsyning ivaretas i kommunale utviklingsplaner.

KPA må samordnes med Hovedplanen for VA, og denne skal ligge til grunn for hver enkelt reguleringsplan som utarbeides.

1. Arealformål - Bebyggelse og anlegg.

Når det planlegges utlegging av nye bolig- (herunder fritidsboliger) eller industriområder, eller fortetting innenfor eksisterende bebyggelsesområder, må kommunen vurdere muligheten for å knytte disse til eksisterende vannforsyningssystemer i nærheten eller om nødvendig til nytt fellesanlegg. Dette for å oppnå hygienisk tilfredsstillende, hensiktsmessige og kostnads- og driftseffektive løsninger for vannforsyningen. Dette må gå klart fram av hovedplan for vann og avløp. Vi minner om at nye fellesanlegg skal være eid av kommunen når de er av en viss størrelse, som bestemt i vass- og avløpsanleggslova. Kommunen kan etter søknad gi tillatelse til annet eierskap ved etablering av nye vannforsyninger/anlegg, disse skal da organiseres som andelslag eid av brukerne. Kommunen avgjør om det ellers skal stilles særlige vilkår for tillatelsen.

Eksisterende private vannforsyningssystemer med uklare eierforhold og/eller utilfredsstillende vannkvalitet og leveringssikkerhet skal oppgraderes eller knyttes til eksisterende vannforsyningssystemer slik at man oppnår hygienisk tilfredsstillende, hensiktsmessige og kostnads- og driftseffektive enheter.

Kommunen må ha målsetninger om å øke tilknytningen til eksisterende vannforsyningssystemer, og Mattilsynet forventer at kommunen lager en plan for at alle fastboende innbyggere har tilgang til drikkevann fra en tilfredsstillende drikkevannsvannforsyning.

Der hvor KPA gir retningslinjer eller rammer for framtidig utbygging, skal planbeskrivelsen også gi en særskilt vurdering og beskrivelse av tilgangen til helsemessig trygt og nok drikkevann og avløp – en konsekvensutredning (KU) – etter plan og bygningsloven § 4-2.

KPA må inneholde krav om at vann og avløp skal være ferdig etablert, og har sikker levering av tilstrekkelige mengder vann av drikkevannskvalitet, før boliger, fritidsboliger m.v. tas i bruk.

Vi forventer at det blir gitt rekkefølgebestemmelser for dette i kommuneplanens arealdel, og at rekkefølgebestemmelsene må videreføres til hver enkelt reguleringsplan som utarbeides.

2. Arealformål - Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur.

Kommunen skal også her sikre en helhetlig vann- og avløpsløsning (helhetlig VA-plan). KPA må stille krav om at en helhetlig kartlegging og vurdering av vann og avløp skal

utarbeides i hver enkelt reguleringsplan. Hensynssoner og bestemmelser skal fastsettes.

Det må foreligge en teknisk plan for vannforsyningen før det gis tillatelse til tiltaket. Planen skal være utarbeidet av kompetente personer og inneholde informasjon og vurdering av relevante forhold og gjennomførbare løsninger (rekkefølgekrav). Ledningsnett, tappepunkter og vannkilde(r) inngår som et minimum.

For nye vannforsyningssystem og nybygde ledningsnett må eierforhold etter fullført utbygging fastsettes gjennom utbyggingssavtaler.

3. **Arealformål - Landbruks-, natur- og friluftformål samt reindrift - med underformål b) areal for spredt bolig-, fritids- og næringsbebyggelse.**

Når kommunen planlegger for spredt bolig-, fritids- og næringsbebyggelse, må det komme fram i bestemmelsene at disse skal tilkobles en drikkevannsforsyning som leverer hygienisk betryggende drikkevann og drikkevann i tilstrekkelige mengder. Det kan være tilkobling til eksisterende vannforsyninger (fellesanlegg), eller at det etableres ny vannforsyning.

Mattilsynet forventer at KPA inneholder bestemmelser som sikrer at kommunen og eiere av vannforsyningssystem sørger for beskyttelse av råvannskilder og vanntilsigsområder gjennom reguleringsplanen, ved at det reguleres inn beskyttelsessoner og aktivitetsbegrensninger.

For det videre arbeidet med reguleringsplaner må det være bestemmelser som krever at tiltakshaver før byggestart må dokumentere at planlagt vannforsyning gir både nok og trygt drikkevann, slik det kreves av PBL § 27-1. Planen må også inneholde bestemmelser om at alle etablerte boliger, hytter og næringsbygg skal være tilkoblet fellesanlegget, og at det ikke tillates etablering av privat vannkilde/avløp i planområde. Det skal søkes om tillatelse til etablering av energibrønner eller annen boring i det regulerte området, dette for at planmyndigheten skal ivareta drikkevannshensynet.

Før det besluttes etablert et vannforsyningssystem, er det nødvendig med prøvetaking av vannet fra kilden. Prøvetakingen må ha tilstrekkelig varighet og omfang, for å dokumentere kildens vannkvalitet og vurdere vannets egnethet som drikkevann. Deretter fastsettes eventuell vannbehandling, før planmyndigheten tillater etablering av vannforsyning og deretter oppføring av bygninger. Mattilsynet kan veilede nærmere om dette. Dette må også gjelde for etablering av vannposter. Fastsetting av rekkefølgebestemmelser gjelder også her.

Videre må KPA ha bestemmelser som tar inn i seg at det skal søkes om plangodkjenning av etablerings- og driftsplaner for et nytt vannforsyningssystem hvis den maksimale drikkevannsproduksjonen skal dimensjoneres til å bli minst 10 m³ per døgn. Dette tilsvarer forbruket til 50 personer forutsatt et døgnforbruk på ca. 200 liter per person. Søknad om plangodkjenning er også nødvendig hvis vannforsyningssystemet forsyner sårbare abonnenter, og da er det i tilfellet uavhengig av mengde drikkevann som skal produseres. Bestemmelsene må og ta inn i seg at vannforsyninger som leverer vann til mer enn en husstand/fritidsbolig skal registreres hos Mattilsynet.

Drikkevannskilder skal beskyttes, og regler for hvilke aktiviteter som kan tillates i hensynssonene, må fastsettes i bestemmelsene. Kommunen bør i tillegg fastsette bestemmelser for etablering av energibrønner i hensynssonene og i arealer for fremtidige drikkevannskilder.

4. **Arealformål - Bruk og vern av sjø og vassdrag, med tilhørende strandsone – med underformål: - ferdsel, farleder, fiske, akvakultur, drikkevann, natur- og friluftsområder hver for seg eller i kombinasjon.**

Bestemmelser bør omfatte aktiviteter som kan overføre smitte og avrenning til vassdrag, og reduserer forurensende avrenning fra arealer eller andre kilder som har utslipp til vannkilder.

Drikkevannshensynet til etablerte vannforsyninger og fremtidige drikkevannskilder må komme tydelig frem i planene. Gjennom planarbeidet bør det vurderes å beskytte eventuelle kjente grunnvannsressurser eller egnede overflatevannkilder som pr. i dag ikke anvendes til uttak av drikkevann. Dette kan gjøres ved å fastsette hensynssone etter PBL 11-8 bokstav d) - båndlegging etter andre lover, f.eks. beskyttelse av fremtidige drikkevannskilder, jf. vannressursloven § 13 fjerde ledd og vedtak etter vannforskriften.

Oppstår det en hendelse som setter en eller flere av de eksisterende drikkevannskildene ut av funksjon vil kommunen kunne dra nytte av disse. Derfor kan eventuelle egnede kilder, i likhet med eksisterende kilder, beskyttes med hensynssoner.

Bestemmelsene må sikre at avløpsvann ikke forurenser vassdrag og vannkilder, og at ledningsnett er av god kvalitet.

Generelle bestemmelser til KPA

Hensyn til plantehelse og spredning av planteskadegjørere og floghavre i forbindelse med anleggsarbeid og flytting av masser

Matloven stiller krav om at enhver skal utvise nødvendig aktsomhet, slik at det ikke oppstår fare for utvikling eller spredning av planteskadegjørere. Det er viktig at kommuner og entreprenører som skal planlegge og/eller utføre anleggsarbeid, er seg sitt ansvar bevisst.

Mattilsynet forventer at KPA inneholder bestemmelsene som sier at tiltakshaver må kontakte Mattilsynet før igangsetting av anleggsarbeid, for å få informasjon om status for ulike skadegjørere, inkl. floghavre, hvilke vilkår som gjelder og hvilke tiltak som må iverksettes. Bestemmelsene må videreføres som rekkefølgebestemmelser i reguleringsplanene.

Bestemmelsene bør omfatte all bygge- og anleggsvirksomhet, etablering av bolig- og industriområder og annen anleggsvirksomhet som innebærer en risiko for å spre planteskadegjørere og ugras som måtte befinne seg i jorda. Smitte kan spres både med jordmasser som flyttes og med maskiner med jord, frø og andre planterester.

Helse hos akvatiske dyr og mulig overføring av smitte

Mattilsynet peker på at det er særlig aktsomhetsplikt med tanke på å forebygge og forhindre risiko for spredning av smittsomme sykdommer på dyr, herunder akvatiske dyr.

Vi forventer derfor at der det er relevant bør lages bestemmelser som vil forebygge overføring av kjent og ukjent smitte mellom vassdrag. Det må stilles krav til entreprenører og annen relevant virksomhet om vask og desinfeksjon av anleggsmaskiner og annet utstyr før det kan benyttes i og nært vassdrag.

Bestemmelsene må inneholde krav om at Mattilsynet må kontaktes når det skal gjennomføres endringer i vassdrag som rivning av dammer, etablering av dammer, etablering av fisketrapper m.m., samt anleggsvirksomhet som berører vassdrag.

Med hilsen

Nina Vehus
Avdelingssjef
Mattilsynet, Region Sør og Vest
Avdeling Agder

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.
Dokumenter som må ha signatur blir i tillegg sendt i papirversjon.*